

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ต้องมีการพัฒนาประชากรในชาติร่วมไปกับการพัฒนาทางด้านอื่น ๆ เพราะประชากรในชาติเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยสร้างสรรคความเจริญให้กับประเทศ การที่จะพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพจะต้อง เริ่มตั้งแต่อยู่ในครรภ์ เนื่องจากชีวิตของเด็กที่เกิดมาในประเทศจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับสุขภาพของหญิงระยะตั้งครรภ์ เป็นสำคัญ และ ผน แล่งสิงแก้ว (2521 : 66) ได้กล่าวถึงเลมคา (Lemkau) ที่กล่าวว่าสุขภาพของสตรีมีครรภ์ มีอิทธิพลแรงมากต่อชีวิตเด็กในอนาคต ดังนั้นหญิงระยะตั้งครรภ์จึงเป็นกลุ่มประชากรที่มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะสุขภาพของหญิงระยะตั้งครรภ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อคุณภาพของประชากรที่เกิดมาในประเทศ

ในปัจจุบันมีผู้ให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพของหญิงระยะตั้งครรภ์มากขึ้น และได้มีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับปัญหาของหญิงระยะตั้งครรภ์ พบว่าปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อหญิงระยะตั้งครรภ์ คือภาพลักษณ์ (Body Image) โดยหญิงระยะตั้งครรภ์มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ได้ ดังที่ฮอกินและ ฮิกกิน (Hawkins and Higgins 1978 : 162) กล่าวว่า จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาไม่นานนี้ พบว่าสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อหญิงระยะตั้งครรภ์ คือภาพลักษณ์ โดยเฉพาะในระยะสุดท้ายของการตั้งครรภ์ หญิงตั้งครรภ์มักจะมีการรับรู้เกี่ยวกับร่างกายตนเองบิดเบือนไปจากความเป็นจริง ถ้าการรับรู้นี้ห่างไกลจากความเป็นจริงมาก จะทำให้เกิดความขัดแย้งในจิตใจ ความขัดแย้งนี้อาจมีผลทำให้เกิดความผิดปกติของจิตใจและฆ่าตัวตายได้ (Wilson 1981 : 39) จากการศึกษาของ มัวร์ (Morre 1978 : 17-25) พบว่าภาพลักษณ์ของหญิงระยะตั้งครรภ์ที่เป็นชาวอเมริกันมักจะเป็นไปในทางลบ และภาพลักษณ์เป็นไปในทางลบมากขึ้นเมื่อการตั้งครรภ์เด่นชัดขึ้น ทำให้หญิงตั้งครรภ์มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับร่างกายเพิ่มขึ้น

ฟอเชกท์ (Fawcett 1978 : 233) พบว่า ภาพลักษณ์ของหญิงตั้งครรภ์ที่มีต่อตนเองเปลี่ยนแปลงไปจากภาพลักษณ์เมื่อก่อนตั้งครรภ์เกือบทั้งหมด การเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์นี้อาจเป็นสาเหตุให้เกิดความกังวล ซึมเศร้าได้ และกล่าวถึง รัมเมย์ กับคณะ (Ramey, et al. 1975 : 279 site in Fawcett 1978 : 233) ที่รายงานว่า การที่หญิงระยะตั้งครรภ์เปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์เป็นสิ่งอันตราย มีบ่อยที่เป็นพื้นฐานของการเกิดอาการซึมเศร้า ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดโรคจิตได้ง่าย และยังมีผลต่อร่างกาย อาจเกิดอาการขาดอาหารได้ เนื่องจากไม่สนใจในการรับประทานอาหาร หรือรับประทานอาหารไม่ได้ หรืออาจเกิดอาการแสดงทางด้านร่างกาย อันเป็นผลมาจากจิตใจได้ นอกจากนี้ภาพลักษณ์เป็นไปในทางลบจะมีผลต่อหญิงตั้งครรภ์แล้ว ยังมีผลกระทบต่อบุตรในครรภ์ด้วย ในกรณีที่ร่างกายขาดอาหารหรือได้รับอาหารไม่เพียงพอ เนื่องจากจำกัดอาหารมากเกินไป ที่เป็นผลมาจากความกลัวว่ารูปร่างจะไม่สวยงาม อ้วนเทอะทะ หรือขาดอาหารเนื่องจากไม่สนใจในการรับประทานอาหารที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ไปในทางลบ มีผลทำให้ทารกที่เกิดมามีน้ำหนักน้อยหรือมีสุขภาพไม่สมบูรณ์ได้

ในกรณีที่การเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ทำให้หญิงระยะตั้งครรภ์เกิดความวิตกกังวล มีอารมณ์ซึมเศร้า หรือเกิดความเครียดจะมีผลต่อการกในครรภ์เช่นกัน ดังที่ โครเกอร์ (Kroger 1962 : 33) ได้ทำการศึกษาหญิงตั้งครรภ์ที่มีความวิตกกังวล หรือมีความเครียดพบว่า นอกจากนี้ทำให้ทารกมีหัวใจเต้นเร็วแล้ว เมื่อทารกคลอดออกมาจะพบว่าทารกตัวเล็กกว่าปกติ บางรายมีอาการท้องเสีย โดยตรวจไม่พบเชื้ออะไรเลย ในทำนองเดียวกันบทความในวารสารลุ่มาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย (2516 : 303-304) กล่าวว่า อารมณ์ของมารดาที่มีความสัมพันธ์อย่างมากกับการแท้งบุตร โดยศึกษาผู้ป่วยทั้ง 160 ราย มี 145 รายที่ไม่ปรากฏอาการของโรคทางกาย หรือมีพยาธิสภาพทางนรีเวชและกล่าวถึงการคลอดก่อนกำหนดว่ามีถึง 50% ที่ไม่มีพยาธิสภาพทางฝ่ายกาย และเชื่อว่าผลแห่งความเครียดทางอารมณ์ของหญิงระยะตั้งครรภ์ก็สามารถส่งผลถึงทารกในครรภ์ คือ ทำให้เด็กที่เกิดมาปากแหว่ง เพดานโหว่ได้ (ลุ่มาคมเคหะศาสตร์แห่งประเทศไทย 2518 : 36)

การที่หญิงระยะตั้งครรภ์มีการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ไปในทางลบ นอกจากมีผลต่อตนเองและบุตรในครรภ์แล้ว ยังอาจมีผลกระทบต่อสัมพันธภาพกับสามีได้ เช่นถ้ารู้สึกว่าร่ากายไม่ดึงดูดความสนใจเพราะการตั้งครรภ์ อาจสามีสามีที่ทำให้ตนเองตั้งครรภ์ หรือ

มีผลกระทบกระเทือนต่อสัมพันธภาพกับบุตรที่จะเกิดมาได้ ถ้าคาดว่าร่างกายเป็นอย่างไร ปัจจุบันเกิดจากบุตรและถ้ามีอยู่ต่อไปจะทำให้การพัฒนาสัมพันธภาพกับบุตร เป็นไปด้วยความลำบาก (Carty 1970 : 42)

สำหรับในประเทศไทย ได้มีการศึกษาภาพลักษณ์ของหญิงตั้งครรภ์ โดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็น ซีแมนติก ดิฟเฟอเรนเชียล ของออสกูด (Osgood's Semantic Differential) โดยแปลมาจากแบบสอบถามของมัวร์ แล้วนำมาหาค่าความเที่ยงและความตรง ประกอบด้วยคำคุณศัพท์ 18 คู่ นำมาใช้กับหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคำนวณ 400 คน เป็นหญิงตั้งครรภ์ระยะที่ 1 จำนวน 100 คน ระยะที่ 2 จำนวน 100 คน ระยะที่ 3 จำนวน 100 คน และหญิงหลังคลอดจำนวน 100 คน ผลการศึกษาเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของหญิงตั้งครรภ์กับก่อนตั้งครรภ์ พบว่าภาพลักษณ์ของหญิงตั้งครรภ์แตกต่างจากภาพลักษณ์ก่อนตั้งครรภ์ กล่าวคือ หญิงตั้งครรภ์มีความรู้สึกว่าร่ากายมีความสวยงามน้อยลง รูปร่างเลวลงกว่าเดิม สุขภาพเลวลง ราคาถูรูปร่างตนเอง ร่ากายอ่อนแอลง ความกล่องตัวน้อยลง ยอบบ่อยเฉย ๆ มากขึ้น ใบหน้าแก่กว่าวัย รูปร่างใหญ่โตขึ้น (พรทิพย์ พิชราพันธุ์ 2524 : 48-59) แสดงว่า หญิงตั้งครรภ์มีการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ไปในทางลบ เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนตั้งครรภ์ ซึ่งเป็นไปทางเดียวกับผลงานวิจัยในต่างประเทศ

มัวร์ (Moore 1978 : 17-25) ได้ศึกษาภาพลักษณ์ของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นชาวอเมริกัน จำนวน 222 คน เป็นหญิงตั้งครรภ์ระยะที่ 1 จำนวน 60 คน ระยะที่ 2 จำนวน 71 คน ระยะที่ 3 จำนวน 91 คน พบว่าหญิงตั้งครรภ์มีความรู้สึกว่าร่ากายมีความน่าเกลียดมากกว่าสวยงาม รูปร่างไม่ดี ราคาถูรูปร่างตนเอง มีความลึกลับมากกว่าความสะอาด มองตนเองว่าแก่ขึ้น ซึ่งมัวร์ (Moore 1978 : 26) กล่าวว่า จากการศึกษานี้แสดงว่าภาพลักษณ์ของหญิงตั้งครรภ์เป็นไปในทางลบ

ภาพลักษณ์เกิดขึ้นตามการรับรู้ที่ได้จากประสบการณ์ในอดีตและปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับร่างกายตนเอง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนากายของชีวิต โดยมีสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ปฏิกริยาของสังคมมีอิทธิพลอย่างมากสำหรับการรับรู้ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ที่มีต่อตนเอง โดยเฉพาะปฏิกริยาของบุคคลสำคัญ ทำให้การรับรู้ภาพลักษณ์ของบุคคลที่มีต่อตนเองเปลี่ยนแปลงได้ คือสามี เนื่องจากสามีเป็นผู้ใกล้ชิดมากที่สุด และเป็นผู้ที่หญิงระยะตั้งครรภ์ให้ความสนใจและไวต่อปฏิกริยาของสามีที่มีต่อตนเอง ดังที่ แฮร์ริส และคณะ (Harris, et al. 1980 : 232) กล่าวว่าทัศนคติของสามีมีความสำคัญในการรับรู้ของ

หญิง เกี่ยวกับร่างกายในระหว่างตั้งครรภ์ หญิงตั้งครรภ์มีความรู้สึกไวต่อปฏิกิริยาของลำไส้
 ที่ต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ในทำนองเดียวกัน มัวร์ (Moore 1978 : 203)
 กล่าวว่า ความเมากน้อยของการเปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะของหญิงระยะตั้งครรภ์ที่มีต่อตนเอง
 ขึ้นกับปฏิกิริยาของลำไส้

เชวนและลินน์ (Shane and Linn 1977 : 231) กล่าวว่า ความรู้สึกของลำไส้
 ที่มีต่อร่างกายของภรรยาในระหว่างตั้งครรภ์เป็นสิ่งสำคัญ เพราะหญิงตั้งครรภ์อาจแสดงออก
 ถึงความรู้สึกว่าร่างกายไม่ดึงดูดความสนใจ ทำให้ไม่มีความมั่นใจ จากการศึกษาการ
 ศึกษาคำถามของหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความคิดในเรื่องการไม่ดึงดูดความสนใจ
 จากลำไส้ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย มีความกลัวว่าลำไส้จะไปหาผู้หญิงคนอื่นที่
 รูปร่างดีกว่า

พยาบาลสืบบทบาทในการให้บริการหญิงระยะตั้งครรภ์ทางด้านสุขภาพอนามัย เพื่อ
 ให้หญิงระยะตั้งครรภ์มีสุขภาพสมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ การที่หญิงระยะตั้งครรภ์
 มีการเปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะ และเป็นไปในทางลบทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพ
 พยาบาลจึงต้องให้ความสนใจ เพื่อที่จะลดหรือป้องกันสภาพลักษณะที่เป็นไปในทางลบที่จะมีผลกระทบต่อ
 ต่อสุขภาพของหญิงระยะตั้งครรภ์ และสำหรับส่วนหนึ่ง เสริมสภาพลักษณะที่เป็นไปในทางบวก สำหรับ
 ประเทศไทย ผลการศึกษาสภาพลักษณะของหญิงตั้งครรภ์ พบว่าสภาพลักษณะของหญิงตั้งครรภ์มีการ
 เปลี่ยนแปลง เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนตั้งครรภ์ และเป็นไปในทางลบมากกว่าทางบวก พยาบาล
 จึงต้องหากลวิธีที่จะส่งเสริมสุขภาพของหญิงระยะตั้งครรภ์ ให้มีสภาพลักษณะเป็นไปในทางบวก
 หรือเป็นกลาง คือรับรู้ว่าร่างกายที่เปลี่ยนแปลงในระยะตั้งครรภ์มีความสวยงามหรือเป็นการ
 เปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามธรรมชาติ เนื่องจากพยาบาลเป็นบุคคลทางด้านสุขภาพอนามัยที่มีความ
 ใกล้ชิดหญิงระยะตั้งครรภ์มากกว่าบุคลากรประเภทอื่น ๆ สำหรับการให้บริการโดยการให้คำ
 แนะนำเป็นที่ปรึกษาช่วยเหลือเฉพาะหญิงระยะตั้งครรภ์ที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้ จึง
 ต้องนำครอบครัวของหญิงระยะตั้งครรภ์ โดยเฉพาะสามี เข้ามาร่วมในการบริการด้วย เพราะ
 สามีมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะของหญิงระยะตั้งครรภ์ที่มีต่อตนเองดังได้กล่าว
 มาแล้ว

คลอเซินและคณะ (Clausen, et al. 1973 : 392) กล่าวว่า ถ้าสามีของ
 หญิงตั้งครรภ์สนใจในขนาดหรือสิ่งปรากฏของร่างกายของหญิงตั้งครรภ์ จะมีอิทธิพลต่อหญิง
 ตั้งครรภ์ แต่ถ้าสามีของหญิงตั้งครรภ์มองหญิงตั้งครรภ์ โดยเห็นว่าสวยงาม อาจทำให้ความ
 เครียดที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะน้อยลง เมย์โรวิทซ์ (Mayerowitz 1979

site in Moore 1978 : 20) รายงานว่าในระหว่างวงจรการเป็นมารดา หญิงตั้งครรภ์กังวลถึงความรู้สึกของลำมีที่มีต่อร่างกายของตนเอง ถ้าลำมีเห็นว่าร่างกายของภรรยาในขณะที่ตั้งครรภ์ถึงจุดความสนใจและติดต่อสื่อสารให้ภรรยา หญิงตั้งครรภ์จะแปลความหมายพฤติกรรมของลำมีได้ถูกต้อง ช่วยให้หญิงตั้งครรภ์มองร่างกายตนเองได้ดีขึ้น รวมถึง เป็นข้อบ่งชี้ชีวิตล่มสลายไปในทางที่

ตั้งได้กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าการที่หญิงระยะตั้งครรภ์มีความรู้สึกนึกคิดว่าร่างกายตนเองเป็นอย่างไรนั้น มีความรู้สึกนึกคิดของลำมีที่มีต่อร่างกายของหญิงตั้งครรภ์ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากในประเทศไทยยังไม่มีผู้ใดศึกษามาก่อน จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาโดยการเปรียบเทียบสภาพลักษณะของหญิงระยะตั้งครรภ์ ตามการรับรู้ของตนเองและลำมีในระหว่างตั้งครรภ์ ร่างกายของผู้หญิงมีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันตามอายุครรภ์ ประสิทธิภาพการตั้งครรภ์ จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ก็อาจมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของหญิงระยะตั้งครรภ์และลำมีที่มีต่อร่างกายของหญิงระยะตั้งครรภ์ นอกจากนี้ คลาด แอฟฟอนโซ และแฮร์ริส (Clark, Affonso and Harris 1979 : 38) กล่าวว่า ในระหว่างตั้งครรภ์ ผลกระทบของการเพิ่มน้ำหนักตัว และการเปลี่ยนแปลงส่วนอื่น ๆ ของร่างกายที่มีต่อสภาพลักษณะของผู้ที่จะเป็นมารดาเป็นถึงที่ต้องสนใจในการวางแผนและให้การดูแล ความเข้าใจถึงความแตกต่างในประสิทธิภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกายในระยะตั้งครรภ์เป็นสิ่งที่น่าศึกษาริวิจัย ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับสภาพลักษณะของหญิงระยะตั้งครรภ์ ระหว่างตนเองและลำมีว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ และเป็นไปในแนวทางใด เมื่อแยกพิจารณาตามประเภทของอายุครรภ์ ประสิทธิภาพการตั้งครรภ์ จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์

ผู้วิจัยเชื่อว่าหญิงตั้งครรภ์ที่มีรายได้ต่ำอาจจะมีผลต่อการที่จะทำให้ร่างกายของหญิงตั้งครรภ์เปลี่ยนแปลงไปทางลบ อันเนื่องมาจากการที่ร่างกายของหญิงตั้งครรภ์ได้รับอาหารไม่เพียงพอ หรือขาดอาหารซึ่งเกิดจากการที่รายได้ไม่เพียงพอที่จะซื้ออาหารรับประทาน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยได้เกิดสนใจในการเลือกตัวอย่างประชากร โดยมีรายได้ของครอบครัวไม่ต่ำกว่า 3,500 บาท/เดือน เพราะจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2518-2519 พบว่ารายได้เฉลี่ยของประชากรในกรุงเทพมหานคร เท่ากับ 3,442 บาทต่อครอบครัว/เดือน และมีเกณฑ์ในการเลือกตัวอย่างประชากรโดยมีอายุตั้งแต่ 19 ปีขึ้นไป เพื่อป้องกันปัญหาทางด้านอารมณ์และการเปลี่ยนแปลงของร่างกายในวัยรุ่นเข้ามามีผลกระทบต่อสภาพลักษณะของหญิงระยะตั้งครรภ์

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่าผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อพยาบาลและบุคลากรอื่นของหิมลัยภาพที่ทำหน้าที่ในการบริการหญิงระยะตั้งครรภ์ ในการที่จะเพิ่มคุณภาพของการบริหาร

หญิงระยะตั้งครรภ์ โดยนำคำมีของหญิงระยะตั้งครรภ์เข้ามาช่วยในการบริการ รวมทั้งให้สามีได้ช่วยเหลือสนับสนุนภรรยาในขณะตั้งครรภ์ เมื่อสามีของหญิงระยะตั้งครรภ์มีความรู้ ความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของร่างกายของภรรยาในขณะตั้งครรภ์ และมีความรู้สึกนึกคิดต่อร่างกายของภรรยาในขณะตั้งครรภ์ไปในทางบวกหรือเป็นกลาง ซึ่งเบนคอร์ท (Bancroft 1973 : 71) กล่าวว่า การดูแลโดยมีครอบครัวเป็นศูนย์กลางมีความจำเป็น เพื่อให้บริการทางด้านสุขภาพอนามัยสำหรับผู้รับบริการที่อยู่ในระยะตั้งครรภ์ เพราะการตั้งครรภ์เกิดจากสามีกับภรรยา ในทำนองเดียวกัน แอนเทิล (Antle 1975 : 40) กล่าวว่า สามีเป็นแหล่งสำคัญในการช่วยเหลือสนับสนุนภรรยาในขณะตั้งครรภ์

คาเพลน (Caplan 1966 : 66, 94) กล่าวว่าระยะตั้งครรภ์เป็นระยะที่จะเข้าสู่ภาวะวิกฤติได้ง่าย ส่วนหนึ่งเป็นผลจากมีความอ่อนแอของอีโก้ (Ego) สามีเป็นบุคคลสำคัญที่มามีบทบาทในการที่จะช่วยเหลือทางด้านอารมณ์ของภรรยา โดยให้การช่วยเหลือสนับสนุนในภาวะที่ภรรยาเกิดความวิตกกังวลทางจิตใจจนกระทั่งอีโก้ที่อ่อนแอสามารถแข็งแรงได้ อันเป็นแนวทางการส่งเสริมสุขภาพของหญิงระยะตั้งครรภ์ให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมสุขภาพของทารกที่จะเกิดมาในประเทศด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาภาพลักษณ์ของหญิงระยะตั้งครรภ์ ตามการรับรู้ของตนเอง
2. ศึกษาภาพลักษณ์ของหญิงระยะตั้งครรภ์ ตามการรับรู้ของสามี
3. เปรียบเทียบภาพลักษณ์ของหญิงระยะตั้งครรภ์ ตามการรับรู้ของตนเองและสามี

ในแต่ละกลุ่มของหญิงตั้งครรภ์ซึ่งแบ่งตาม

- 3.1 อายุครรภ์
- 3.2 ประสบการณ์การตั้งครรภ์
- 3.3 จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์

ปัญหาในการวิจัย

1. ภาพลักษณ์ของหญิงระยะตั้งครรภ์ ตามการรับรู้ของตนเองเป็นอย่างไร

- 2. ภาพลักษณ์ของหญิงระยะตั้งครรภ์ ตามการรับรู้ของสามีเป็นอย่างไร
- 3. ภาพลักษณ์ของหญิงระยะตั้งครรภ์ ตามการรับรู้ของตนเองและสามี มีความ

แตกต่างกันหรือไม่ ในแต่ละกลุ่มของหญิงตั้งครรภ์ซึ่งแบ่งตาม

- 3.1 อายุครรภ์
- 3.2 ประสบการณ์การตั้งครรภ์
- 3.3 จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์

สมมติฐานของการวิจัย

เนื่องจากไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อน แต่ผู้วิจัยเชื่อว่าอายุครรภ์ ประสบการณ์การตั้งครรภ์ และจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์อาจมีผลต่อภาพลักษณ์ของหญิงระยะตั้งครรภ์ ตามการรับรู้ของตนเองและสามี เพราะระยะตั้งครรภ์เป็นระยะที่ผู้หญิงมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้แตกต่างกันตามอายุครรภ์ ในขณะที่เดียวกับประสบการณ์การตั้งครรภ์ที่แตกต่างกันในแต่ละคนจะเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยดังที่ คลอลล์ (Klauss 1976 : 42-45) กล่าวว่า ประสบการณ์การตั้งครรภ์ไม่ปกติมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์โดยทำให้หญิงตั้งครรภ์มีความรู้สึกกังวล กลัว เกิดความไม่มั่นใจ ทำให้สิ้นใจร่างกายมากขึ้น ส่วนจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์จะมีความแตกต่างกันในแต่ละคนซึ่ง เลิช (Lersch 1974 : 95) กล่าวว่า หญิงครรภ์แรกให้ความมั่นใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายมากกว่าหญิงครรภ์หลัง เพราะยังไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

นักจิตวิทยาสังคมบางท่านได้เปรียบเทียบคู่สามีภรรยากับผู้ที่ไม่เป็นสามีภรรยา พบว่า ผู้ที่เป็นสามีภรณามีความคล้ายกันในเรื่องของความคิดเห็น ความนิยมชมชอบในสิ่งต่าง ๆ มากกว่าผู้ที่ไม่เป็นสามีภรรยา (ลิตทีย์ นิรมญาตี 2524 : 23) ในทำนองเดียวกัน แอนเทิล (Antle 1975 : 41) กล่าวว่า ความรู้สึกของสามีคล้ายคลึงกับภรรยาโดยเฉพาะในระยะตั้งครรภ์ จะมีการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนกัน ลอดคล้องกันคำกล่าวของ ริดเคอร์ มาสทรอยแอนนิ และมาร์ติน (Reeder, Mastroianni and Martin 1980 : 135) กล่าวว่า กระบวนการทางจิตใจของสามีในระยะตั้งครรภ์คล้ายกับของภรรยา

มัวร์ (Moore 1978 : 203) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของหญิงตั้งครรภ์เกี่ยวข้องกับปฏิกิริยาของสามีต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกายของภรรยาในขณะตั้งครรภ์ ในทำนองเดียวกัน แฮร์ริส และคณะ (Harris, et al. 1980 : 232) กล่าวว่าทัศนคติของสามีมีความสำคัญในการรับรู้ของหญิงเกี่ยวกับร่างกายในระหว่างตั้งครรภ์ หญิงตั้งครรภ์มีความรู้สึกไวต่อปฏิกิริยาโต้ตอบของสามีต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกายของตนเอง

3. ภาพลักษณ์ของหญิงระยะตั้งครรภ์ ตามการรับรู้ของตนเองและสามี ไร้ถึงความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มของหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งแบ่งตามอายุครรภ์กับจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ โดยแบ่งเป็น

3.1 ภาพลักษณ์ของหญิงที่มีอายุครรภ์ในระยะที่ 1 ตามการรับรู้ของหญิงครรภ์แรกและสามีไร้มีความแตกต่างกัน

3.2 ภาพลักษณ์ของหญิงที่มีอายุครรภ์ในระยะที่ 2 ตามการรับรู้ของหญิงตั้งครรภ์แรกและสามีไร้มีความแตกต่างกัน

3.3 ภาพลักษณ์ของหญิงที่มีอายุครรภ์ในระยะที่ 3 ตามการรับรู้ของหญิงครรภ์แรกและสามีไร้มีความแตกต่างกัน

3.4 ภาพลักษณ์ของหญิงที่มีอายุครรภ์ในระยะที่ 1 ตามการรับรู้ของหญิงหลังและสามีไร้มีความแตกต่างกัน

3.5 ภาพลักษณ์ของหญิงที่มีอายุครรภ์ในระยะที่ 2 ตามการรับรู้ของหญิงหลังและสามีไร้มีความแตกต่างกัน

3.6 ภาพลักษณ์ของหญิงที่มีอายุครรภ์ในระยะที่ 3 ตามการรับรู้ของหญิงหลังและสามีไร้มีความแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ลักษณะประชากร

1.1 เป็นการศึกษาหญิงตั้งครรภ์ที่มาใช้บริการฝากครรภ์ในโรงพยาบาลเขตกรุงเทพมหานคร มีอายุตั้งแต่ 19 ปีขึ้นไป ไร้มีโรคประจำตัวใด ๆ ที่มีผลต่อการตั้งครรภ์เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน โรคหัวใจ โรคไต ไทรอยด์ เป็นต้น และศึกษาสามีของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นตัวอย่างประชากร เฉพาะสามีซึ่งมาโรงพยาบาลพร้อมกับภรรยาในตอนที่ภรรยามาฝากครรภ์เท่านั้น

1.2 หญิงตั้งครรภ์และสามีมีความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาไทยได้ สามารถตอบแบบสอบถามได้

1.3 รายได้ของครอบครัว(ทั้งสามีและภรรยา) ไม่ต่ำกว่า 3,500 บาท

ต่อ เดือน

2. ตัวแปร

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ อายุครรภ์ ประสบการณ์ การตั้งครรภ์ จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ภาพลักษณ์ของหญิงระยะตั้งครรภ์ ตามการรับรู้ของตนเองและสามี ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถาม

ภาพลักษณ์ที่ศึกษาประกอบด้วยภาพลักษณ์ 9 ส่วนดังนี้คือ ใบหน้า เต้านม หัวนม บริเวณท้อง ขา รูปร่าง ลู่วอก อารมณ์ และกิจวัตรประจำวัน

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างประชากรตอบแบบสอบถามความรู้สึคนึกคิดที่เป็นจริง

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยนี้ไม่สามารถกำหนดจำนวนประชากรที่แน่นอน และระยะเวลาที่จะเก็บ ข้อมูลในแต่ละโรงพยาบาลได้ เนื่องจากมีเกณฑ์ในการเลือกตัวอย่างประชากร คือ สามีมา โรงพยาบาลพร้อมทั้งหญิงตั้งครรภ์ และเลือกหญิงตั้งครรภ์ในแต่ละระยะของการตั้งครรภ์ให้ มีจำนวนใกล้เคียงกัน

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้: กิดความเข้าใจในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ดังนี้

หญิงระยะตั้งครรภ์ หมายถึง สตรีที่มีการอยู่ในมดลูก

สามี หมายถึง คู่สมรสของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร

การรับรู้ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งได้มาจากการสังเกต การ หรือจากการกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัสต่าง ๆ ได้แก่ ตา หู ผิวหนัง เป็นต้น และสามารถ รายงานให้ผู้เฝ้าทราบได้

ภาพลักษณ์ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นในใจ (mental picture) ของบุคคลแต่ละคน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลนั้นมีการรับรู้ มีความเชื่อ และมีความรู้สึกเกี่ยวกับรูปร่าง การทำ หน้าที ลักษณะและความสำคัญของร่างกายตนเองอย่างไร ภาพที่เกิดขึ้นในใจนี้อาจเปลี่ยนแปลง ได้ตามสิ่งแวดล้อมและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีการเปลี่ยนแปลง

ภาพลักษณ์ของหญิงระยะตั้งครรภ์ตามการรับรู้ของตนเอง หมายถึง ภาพลักษณ์ตาม
ความรู้ทัศนคติของหญิงตั้งครรภ์ที่มีต่อร่างกายตนเอง

ภาพลักษณ์ของหญิงระยะตั้งครรภ์ตามการรับรู้ของสามี หมายถึง ภาพลักษณ์ตาม
ความรู้ทัศนคติของสามีที่มีต่อร่างกายของภรรยาในขณะตั้งครรภ์

อายุครรภ์ หมายถึง ระยะเวลาที่สตรีมีการกอดูอยู่ในมดลูกนับตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงกำหนด
คลอดเป็นเวลา 280 วัน หรือ 40 สัปดาห์ หรือ 9 เดือนปฏิทิน ในการวิจัยนี้แบ่ง เป็น 3 ระยะ
คือ

ระยะที่ 1 หมายถึง ตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึง 3 เดือนปฏิทิน

ระยะที่ 2 หมายถึง ตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไปจนถึง 6 เดือน

ระยะที่ 3 หมายถึง ตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปจนถึงกำหนดคลอด

ประสบการณ์การตั้งครรภ์ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างที่หญิงกำลังตั้ง
ครรภ์ ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ประสบการณ์การตั้งครรภ์ปกติ หมายถึง การที่หญิงตั้งครรภ์ไม่เคย
ประสบความล้มเหลวของการตั้งครรภ์ และไม่เคยประสบภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์
2. ประสบการณ์การตั้งครรภ์ไม่ปกติ หมายถึง การที่หญิงตั้งครรภ์เคย
ประสบกับความล้มเหลวของการตั้งครรภ์มาก่อน ได้แก่ การแท้งบุตร บุตรตายในครรภ์ หรือ
เคยประสบภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ ได้แก่ คลื่นไส้ อาเจียนอย่างรุนแรง ครรภ์เป็นพิษ
เบาหวานในระยะตั้งครรภ์ การมีเลือดออกในระยะ 6 เดือนแรกของการตั้งครรภ์ และการ
มีเลือดออกภายหลังการตั้งครรภ์ได้ 6 เดือนขึ้นไป เป็นต้น

จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ หมายถึง จำนวนการตั้งครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์
แบ่งเป็น

- ครรภ์แรก หมายถึง หญิงตั้งครรภ์ที่ไม่เคยผ่านการคลอดบุตรมาก่อน
ครรภ์หลัง หมายถึง หญิงที่ตั้งครรภ์มากกว่า 1 ครั้ง และเคยผ่านการ
คลอดบุตรมาก่อนอย่างน้อย 1 ครั้ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้

1. เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพของหญิงระยะตั้งครรภ์ โดยการสนับสนุนภาพลักษณ์ที่เป็นไปในทางบวกและป้องกันหรือลดภาพลักษณ์ที่เป็นไปในทางลบ
2. เพื่อเป็นแนวทางในการนำลัทธิของหญิงระยะตั้งครรภ์เข้ามามีส่วนร่วมในการบริการ และให้ช่วยเหลือสนับสนุนภรรยาในขณะตั้งครรภ์ เนื่องจากลัทธิเป็นบุคคลสำคัญที่สุดของหญิงในระยะตั้งครรภ์ และเป็นบุคคลที่จะทำให้อภรรยาเกิดการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ได้โดยเฉพาะระยะตั้งครรภ์เป็นระยะที่ผู้หญิงไวต่อปฏิกิริยาของลัทธิ การที่ลัทธิมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายของผู้หญิงในระยะตั้งครรภ์ และมีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อร่างกายของภรรยาในขณะตั้งครรภ์ การติดต่อสื่อสาร การให้การช่วยเหลือสนับสนุนภรรยาในขณะตั้งครรภ์จะช่วยทำให้หญิงตั้งครรภ์มีความรู้สึกที่ดีต่อร่างกายตนเองและการตั้งครรภ์ รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้สุขภาพของหญิงในระยะตั้งครรภ์สมบูรณ์ได้ และยังเป็นกำลังเสริมสัมพันธภาพที่ดีระหว่างหญิงตั้งครรภ์กับลัทธิ ซึ่งจะมีผลต่อบุตรที่จะเกิดมาด้วย อันเป็นหลักการของการบริการโดยยึดครอบครัวของผู้รับบริการ เป็นศูนย์กลาง
3. เป็นแนวทางในการให้การศึกษาแก่พยาบาล นักศึกษาพยาบาล บุคลากรอื่น ๆ ของทีมสุขภาพที่ทำหน้าที่ในการให้บริการหญิงระยะตั้งครรภ์ โดยให้ตระหนักถึงความสำคัญของภาพลักษณ์ของหญิงระยะตั้งครรภ์ และเป็นแนวทางในการสอนผู้ศึกษา โดยยึดครอบครัวของหญิงตั้งครรภ์เป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะเป็นการช่วยให้คุณภาพของการบริการเพิ่มขึ้น
4. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป

ศูนย์บริหารทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย